

Ved jubileer er det vanlig å foreta tilbakeblikk. Programkomiteen har funnet ut at jeg er det mest langsente medlem i klubben idag og bedt mig foreta dette tilbakeblikk.

Jeg var med da klubben blev stiftet i 1926 men jeg kan se enda lenger tilbake. I 1924 hørte jeg ordet Rotary nevne for første gang. Daværende statsråd Bernhard Brønne kom inn på mitt kontor en dag med en stor bunke trykksaker. En frimurerbroder og meget god venn av ham i Oslo som også var medlem av Oslo Rotaryklub hadde bedt ham finne en mand i Trondhjem som kunne stifte en rotaryklubb der. Der var 3 klubber i Norge - Oslo - Stavanger og Bergen og ca. 150 rotarianere i 1924. *Oslo stiftet 1922 - Stavanger og Bergen 1924*

Jeg leste papirene og fandt det hele så fremmedartet og oppskrudd at jeg forstod det ville koste et stort arbeide å stifte en klubb i Trondhjem. Jeg reagerte også mot tanken på å importere etiske idealer fra gangsterbyen Chicago. Jeg hadde mange hobbis dengang - Jakt - Fiske - Entomologi og frimureri og noen tid måtte jeg ha tilovers for mitt yrke som forsikringsdirektør. Jeg leverte papirene tilbake til Brønne og meddelte at jeg ikke kunne stå til tjeneste.

Et år senere kom min gode venn Edward Engelsen inn til mig. Gode venner av ham i Stavanger og Oslo hadde inntrengende bedt ham om å stifte en rotaryklubb i Trondhjem. Han viste at jeg tidligere var blitt spurt men hadde sagt nei. Av hensyn til sine venner ville han gjerne gjøre et forsøk men han hadde på det bestemteste nektet å overta et formandshverv for en slik klubb. Sekretær kunne han til nød tenke sig å være. Han spurgte mig om jeg ikke kunne tenke mig å være menig medlem av klubben hvis det lyktes for ham å stifte en klubb. Da jeg fikk høre at det var mine nærmeste omgangsvenner han hadde tenkt å henvende sig til var jeg villig til det. Han arrangerte da ~~en~~ sammenkomst til orientering. De jeg sikkert kan huske var med på denne sammenkomst var O. T. Krogh (direktør for Selmerske rederi) min bror Bernhard Brække, Johan Ellingsen , Lorentz Cappelen Smith og William Fosse. Noe resultat av denne sammenkomst kan jeg ikke huske. Vi hadde jo bare trykksaker å holde oss til. En tid efter innkaldte Engelsen oss til et møte i Harmoniens konferanserum for å treffe en Schweizer som var kommet opp for å hjelpe Engelsen med å få stiftet en klubb. *Teile tror jeg han het.* R.I. hadde et filialsekretariat i Zurich og det var chefen for dette sekretariat som kom.

Der var de samme personer tilstede som ved første sammenkomst. Schweizeren viste sig å være sterk i det muntlige. Han snakket uophørlig i 2 timer og trettet oss helt ut. Den ene efter den annen forlot møtet med en undskjyldning om at de hadde annen avtale

De to snilleste av oss O.T.Krogh og min bror Bernhard ble tilbake sammen med Schweizeren og Engelsen.

Dagen efter traff jeg min bror og spurgte ham hvordan det gikk.

Det var følt sa han. Han snakket en hel time til efter at Dere var gått - men det lyktes da for ham å overtale Krogh til å påta sig formandsstillingen. Senere traff jeg Krogh som sa det samme bære med den forskjell at det var min bror Bernhard som var blitt overtalt til å bli formand. *efter hans mening*

Der gikk en tid men så kom der besked fra Zürich om at vi som var tilstede var opnevnt som organisationskomitee med Bernhard Brekke som formand og Edw. Engelsen som sekretær.

Det var en trang fødsel - den rene tangforretning - men Edw. Engelsen var en utrettelig jordmor - han ga sig ikke.

For å få en rotaryklubb godkjndt måtte der være 16 medlemmer.

Unner valg av medlemmer var det bare en klassifikation komiteen tok hensyn til. Det var klassifikationen "hyggelige folk" selv om vi ikke fandt den nevnt i trykksakerne.

I Desember 1925 var tallet fuldt og vi kunne søke om Charter.

Det blev unnertegnet i Amerika den 26. Januar 1926 og overlevert oss noen måneder senere ved en charterfest her i Britannia.

Komiteer hadde vi også lest endel om men vi var så få at vi måtte nøie oss med enmandskomiteer. Jeg var tilsatt som programkomite og måtte legge opp programet for Charterfesten. Der kom opp 7 rotarianere fra Oslo Rotaryklubb med past governor og past president Bankchef Parmann i spissen. Som prgramkomite påla jeg min bror å holde en chartertale. Tøv - sa han - hvis Du har satt en sån tale på programet får Du holde den sjæl. Vel - jeg gjorde det og den talen har ligget i klubbens arkiv. Her behøver jeg ikke å støtte mig til hukommelse. Talen gir et pålitelig uttryk for vor motstand ~~og~~ for en gryende forståelse av at der tross alt måtte være noe ved Rotary. Den er holdt her i salen for 40 år siden og jeg vil la den tale for sig selv: -----

Så var da klubben både stiftet og godkjendt og tok opp sin virksomhet. Idag når vi har ca. 150 rotaryklubber og ^{over} ca. 5000 rotarianere i Norge vet vi at der ville kommet en rotaryklubb i Trondhjem men når den kom i 1926 var det Edw. Engelsen som hadde æren av det.

Selv kom jeg i nærmere kontakt med Rotary da jeg i 1932 ble valgt til guvernør for det Norske rotarydistrikt. Der var bare et distrikt dengang. Der var ^{da} ialt 9 klubber i landet og ca. 500 rotarianere. Jeg besøkte de andre 8 klubberne og hadde megen glede av det.

Rotary's stifter Paul Harris besøkte Oslo i mitt guvernørår og jeg ble kaldt ned for å være hans vært. Vi bodde ved siden av hverandre i naborum på Hotel Continental og var praktisk talt sammen hele tiden han var der.

Paul Harris var temmelig nær det stikk motsatte av hvad jeg hadde forestillet mig. Han var ikke imponerende hverken av utseende eller som taler. Han var diabetiker og hadde ingen glede av festmåltider og i de store møter som ble holdt virket han nærmest sky. Men han hadde sine interesser. Han ville gjerne se hvordan arbeiderne hadde det i Norge. Vi fikk adgang til de dengang nybyggede komplekser for Oslo kommunes arbeidere og gikk igjennem dem sammen med en mand fra kommunen. Jeg var imponert men Harris sa ingenting. Da vi kom tålbake til hotellet spurgte han mig om jeg ikke kunne vise ham fattigkvarterene i Oslo. Jeg hadde bodd 9 år i Oslo men hadde liten kjendskap til fattigkvarterene. Jeg kjendte navne som gammelbyen Waterland og Grønland og vi ^{st av} tok en trikk med de navnene og kjørte til endestationen. Vi gikk omkring der om kvelden og var inom etpar små restauranter. Leiegårdene dernede var gamle og stygge men der hersket ro og orden overalt. Harris var like taus og han så mistenksom ut. Jeg forstod ikke hans reaktion da men jeg forstod den senere. I 1934 ble jeg kaldt til møte i Chicago som medlem av en av R.I.'s hovedkomiteer og var da hans eneste gjest i 3 døgn i hans enkle hjem. På jernbaneturen fra byen ut til hans hjem passerte vi store ubebyggede jorder hvor titusener av arbeidsløse hadde leiret sig^v filletelter og pianokasser. Der var 13 millioner arbeidsløse i Amerika i 1934 og de var ikke organisert. Der var en annen bakgründ for Rotary's serviceidealer i Amerika enn i Norge og jeg forstod hvorfor Harris hadde vært så taus i Oslo. Vi gikk lange turér og hadde meget å snakke om. Han var sterkt interessert i Rotarys spr^ardning og utvikling i Europa og da jeg hadde vært Norges representant på European Advisory Committee ^{15 møte} i Lausanne hadde jeg endel å fortelle ham. Jeg forstod at Paul Harris var et meget betydelig menneske i al sin enkelhet og fordringsløshet. Jeg tror han kan presenteres i et nøtteskal i sin reaktion på de ordene jeg skrev i hans fremmed-bok den siste aften. Jeg skrev: "The source of rotary is in a good man's heart and in a sound man's brain." Takk skal Du ha' sa han - men jeg tror Du ville kommet sandheten nærmere om Du hadde skrevet: "Rotary's kilder er i en mann som gjerne vil være snill og som tror at det er klogt å være snill." Med de ordene tror jeg han peker på den impuls som har medvirket til å spre Rotary over en verden med over titusen klubber og over en halv million rotarianere idag. Der finns utvilsomt et enormt fond av individuell god vilje i menneskeheten hvis det kunne komme under administration og ikke sperres inne ^{i klubbene med} nationale og ideologiske grenser. Harris' ide var å bringe hverdagens yrkesmennesker sammen en dag i uken

og jeg tror at han dermed hadde pekt på en meget liten flik av
en meget stor samhet.

4.

i et programmessig vennskap.* En av vor tids store tenkere Karl Jaspers ser i kommunikation mellem mennesker av forskjellig mening den eheste mulighet for menneskehetens redning når de nu har vært så flinke at de har funnet midler til å utslette sig selv.

Det er heldigvis visse tegn som tyder på en gryende erkjennelse av denne store sandhet. F.N.'s initiativ og ~~og~~ en tiltagende trang til å la' forhandlingsbord erstatte slagmark tyder på det - men vi må nokk være forberedt på store tilbakeslag og skuffelser.

Det kan ligge nær å spørre: Hva har igrunnen vor Rotaryklubb utrettet i disse 40 årene? Det er ikke meget vi kan påberåpe oss som klubb. Vi har hatt gleden av å gi' noen små håndrekninger til institutioner som har trengt økonomisk støtte. Utad er der ikke meget å nevne. Innad er der kanskje noe mer. Medlemmer har møtt en gang i uken med vennskap som program. Det kan ha satt ~~vite~~ spor hos dem. De har følt sig trygge i vore møter og flere som ellers ikke var vandt til å tale i forsamlinger har gjort det i klubben i trygg tillit til sine rotarykamerater. De har brutt lydmuren hos oss og dermed kanskje blitt bedre rustet til å representere rotary's ideer i sitt yrke eller i samfunnet. Vi vet ikke hvad det kan ha' betydd for den enkelte men den komite som i 30årene ble nedsatt i Amerika for å analysere Rotary som samfunnsforeteelse fandt dette å være det værdifulleste bidrag fra Rotary. Det var blitt lettere å finne menn som var villige til å stille sig til tjeneste for sosiale og samfunnsnyttige tiltak. Det kunne påvises at Rotary's serviseidealer hadde utfoldet sig i praksis.

Et annet spørsmål er: Har R.I. vært true av farer i de 61 år det har eksistert? Jeg tror det. Sterke krefter har vært i bevegelse for å få R.I. til å gå inn for spesielle formål. Jeg kan huske Esperanto og M.R.A. Hvis R.I. hadde gitt efter ville der ikke ha eksistert noe R.I. idag. Det ville ha gjort sig identisk med en spesiell oppgave. En annen sky som truende har hengt over R.I. er trangen til oppstyking i regionale eller nationale enheter slik at den årlige convention ikke lenger skulle være den eneste autoritet

Denne faren er ikke helt overvunnet - sterke krefter er fremdeles i bevegelse med slike formål. Hvis noe slikt skulle lykkes vil Rotary nokk kunne fortsette å eksistere - men ikke som R.I. Erfaring fra andre områder tilsir det.

Å få en gammel mann til å snakke er ikke vanskelig - å få ham til å holde opp er betydelig vanskeligere. Her har jeg hatt assistanse av mit ur som nu tilkjennegir at min tilmålte tid er ute. Takk for oppmerksomheten.